

Kempelen Farkas

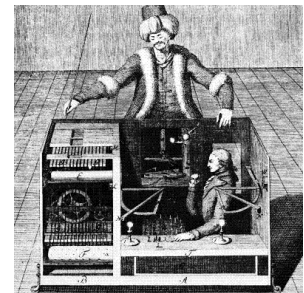
(1734 – 1804)

Az ír származású, bevándorló szülők gyermeke tanulmányait szülővárosában Pozsonyban, majd Győrben, Bécsben és Rómában végezte. Filozófiát, jogot tanult, a rézmetszést gyakorolta, de a matematika és a fizika is érdekelte. Bécsben tanult jogot és filozófiát, majd ugyanitt tisztviselőként kezdett el dolgozni. 1767-ben mint Bácska telepítési kormánybiztosa, betelepítette a néptelenné vált területeket, selyemgyárakat létesített, faluközösségeket szervezett. 1770 táján – elsőként a világon – beszélőgépeket szerkesztett, melyek a belenyomott levegőt az emberi hanghoz hasonló levegőrezgésekké alakították át. Az egyetlen megmaradt példány ma a müncheni Deutsches Museumban van. Tanulmánya az emberi beszédéről a modern fonetikai kutatások megalapozója (*Mechanismus der menschlichen Sprache nebst der Beschreibung seiner sprechenden Maschine*. Wien, 1791.).

Újabb találmánya volt a gőzkondenzátorral tervezett gőzgép volt, amelyet a bécsi Stubentornál állítottak fel. Buda vízellátásának javítására vízemelőt tervezett két szivattyúval. A Duna partján fűrt kutakból a mai Várbazár helyén felállított lóhajtásos szivattyúk húzták fel a vizet. Kempelen megszerkesztette a gőzturbina őseit és 1788-ban benyújtotta találmányát II. József császárhoz.

Másik híres találmánya a sakkozógép, melyet 1769-ben készített. A Török néven híressé vált gépben ugyan egy ember is el volt rejtve, de ez a találmány újszerűségéből keveset von le, hiszen az ember nem volt a közönség számára látható, hanem rafináltan elhelyezett tükrök és rések segítségével belülről tájékozódott. Ötvösként, költőként, íróként, és építészként is tevékenykedett (a budai vár egyes részeit ő építette újjá, ő tervezte a Várszínházat, a pozsonyi várban vízvezetékrendszert épített ki, és a schönbrunni szökőkutak is az ő alkotásai). Emellett nyomdai szedőládát, nyomtatógépet a vakok oktatásához és gőzgépet is készített, mozgatható betegágyat épített a himlőben megbetegedett Mária Teréziának. Szegényen halt meg, mert I. Ferenc megszüntette támogatását, valószínűleg jakobinus kapcsolatai miatt.

A híres sakkautomatája